

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนเรื่อง *Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnyǔ, Nǚfàn Jiélù* กับ วรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยในลักษณะเดียวกัน

กฤตพร มานูรัตน์วงศ์¹

สุรีย์ ชุณหะรุ่งเรืองเดช²

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีน 4 เรื่อง ได้แก่ 女诫 (*Nǚ Jiè*), 内训 (*Nèi Xùn*), 女论语 (*Nǚ Lúnyǔ*) และ 女范捷录 (*Nǚfàn Jiélù*) กับวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยในลักษณะเดียวกัน เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความต่างในแง่ของเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมคำสอนสตรีทั้งของจีนและไทยต่างเน้นสอนให้ผู้หญิงใส่ใจเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก กิริยาท่าทาง ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสตรีตามอุดมคติในแต่ละสังคม สำหรับเนื้อหาคำสอนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และแนวทางประพฤติปฏิบัติของสตรีจีนและสตรีไทย สามารถแบ่งเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ความกตัญญูกตเวที 2) การเคารพเชื่อฟังและการอ่อนน้อมผ่อนตาม 3) ความอ่อนน้อมถ่อมตน/สงบเสถียรเยียมถ่อมตน/ยอมอดทนเห็นแก่ผู้อื่น 4) ความซื่อสัตย์และจงรักภักดี และ 5) การรักษานวลสงวนตัว และการรักษาพรหมจรรย์ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกัน ความ

¹ นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต (หลักสูตรเกียรตินิยม) ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: suree.c@chula.ac.th

แตกต่างในเนื้อหาการสอนบางประการ มาจากอิทธิพลทางความคิด ความเชื่อ ประเพณีค่านิยม และบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่ค่อนข้าง เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละสังคม ส่วนเรื่องบทบาทหน้าที่ตามสถานภาพ ของสตรีจีนและสตรีไทย พบว่าส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ *Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnyǔ, Nǚfàn Jiélù, Nǚ Sìshū, nǚzǐ jìdùcái* สตรี วรรณกรรมคำสอน คำสอนสตรีจีน-ไทย

บทนำ

โดยทั่วไป ผู้หญิงและผู้ชายซึ่งถือเป็นสมาชิกต่างเพศสภาพ กลุ่มหลักในแต่ละสังคม ต่างได้รับการเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และขัด เกลาความประพฤติปฏิบัติจากทั้งครอบครัวและสังคม ทั้งหญิงและ ชายจำเป็นต้องเรียนรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองเพื่อจะได้ปฏิบัติ ตนให้สอดคล้องหรือเป็นไปตามครรลองแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี ของสังคมนั้นๆ

เมื่อพิจารณาภาพรวมของสตรีในสังคมตะวันออก ไม่ว่าใน สมัยโบราณหรือสมัยปัจจุบัน คุณจะหนีไม่พ้นบทบาทหน้าที่พื้นฐานแห่ง การเป็นภรรยาและมารดา สตรีใดที่ประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของตนได้ อย่างเหมาะสม มักจะได้รับการสรรเสริญชื่นชมว่าเป็นดัง “กุลสตรี และแม่ศรีเรือน” ตามอุดมคติที่ปรากฏในสังคมไทย หรือได้รับการยก ย่องเชิดชูว่าประพฤติปฏิบัติตนได้ดีงามเฉกเช่น 贤妻良母 (xiánqī liángmǔ “ภรรยาที่ประเสริฐและมารดาที่แสนดี”) ตามอุดมคติที่ ปรากฏในสังคมจีน

เนื่องจากทั้งไทยและจีนต่างเป็นประเทศที่อยู่ในภูมิภาค เอเชีย มีการติดต่อแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม สังคม ประเพณีระหว่าง

กันมาเป็นเวลายาวนาน ขณะที่ปรัชญา ความคิด และคำสอนต่างๆ ของลัทธิขงจื๊อมีอิทธิพลอย่างมากต่อความนึกคิด ความเชื่อ และวิถีปฏิบัติของชาวจีน ปรัชญา แนวความคิด และคำสอนต่างๆ ทางพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อความคิด คติความเชื่อ และวัตรปฏิบัติของชาวไทยเช่นเดียวกัน การที่สตรีทั้งจีนและไทยมีแนวประพฤติปฏิบัติหรือคุณสมบัติอันพึงประสงค์ในภาพรวมดังที่กล่าวมาข้างต้น เชื่อกันว่าน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือได้รับอิทธิพลจากแนวความคิด และหลักคำสอนทั้งสองตามที่สตรีในแต่ละสังคมได้รับการอบรมสอนสั่งหรือปลูกฝังกันมาไม่มากนักน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่า หากต้องการศึกษาสถานภาพ แนวทางประพฤติปฏิบัติ และบทบาทหน้าที่ของสตรี รวมทั้งประเพณีค่านิยม ความคิด ความเชื่อของคนในสังคมหนึ่งๆ ที่มีต่อสตรี ทางหนึ่งที่สามารถทำได้ก็คือ การศึกษาเรื่องราวดังกล่าวผ่านวรรณกรรมคำสอนสตรีที่ปรากฏในแต่ละสังคมวัฒนธรรมนั้น

แม้ว่าสังคมศักดินาในสมัยโบราณของจีนไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้หญิงออกไปนอกบ้านเพื่อศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนเช่นเดียวกับผู้ชาย แต่สตรีที่มาจากสังคมชั้นสูงจำนวนไม่น้อยก็ยังสามารถศึกษาเล่าเรียนอยู่กับบ้านได้ โดยมีบิดา ญาติพี่น้อง หรือครูอาจารย์ (ที่ทางบ้านหรือครอบครัวเชิญหรือจ้างมา) เป็นผู้ให้ความรู้ อย่างไรก็ตาม นอกจากหนังสือหรือแบบเรียนตำราที่ใช้สอนผู้หญิงจะแตกต่างจากหนังสือหรือแบบเรียนตำราที่ใช้สำหรับสอนผู้ชายที่เป็นวัยผู้ใหญ่แล้ว แม้ในแบบเรียนระดับมูลบทก็ยังมีความแตกต่างกันระหว่างหญิงกับชายด้วย ทั้งนี้ หนังสือหรือวรรณกรรมที่ใช้สอนสตรีจะประกอบกันขึ้นเป็นชุด มีลักษณะที่เป็น 女学 (nǚxué “การเรียนแห่งสตรี”) อย่างเห็นได้ชัด

ในส่วนของภูมิหลังเกี่ยวกับวรรณกรรมคำสอนของไทย สามารถสรุปเนื้อหาโดยสังเขปจากสารนิพนธ์ของโสภา คชรรัตน์ (2550, หน้า 1) และบทความของกาญจนา วิชาญปรกรณ์ (2554, หน้า 2) ได้ว่า วรรณกรรมคำสอนเรื่องต่างๆ ของไทยมีการสืบทอดมา ทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ วรรณกรรม ไทยในอดีตส่วนใหญ่จะมีคำสอนปรากฏอยู่เสมอ ทั้งที่เป็นวรรณกรรม คำสอนโดยตรง หรือที่พบอยู่ในวรรณคดีประเภทนิราศ บทละคร นิทาน ฯลฯ ในส่วนของเนื้อหาสาระก็มีทั้งที่สอนบุคคลทั่วไป ในการดำเนินชีวิต และทั้งที่เน้นสอนเฉพาะกลุ่มบุคคล เช่น การเน้นสอน เฉพาะบุรุษและสตรี เป็นต้น

ทั้งนี้ จากข้อมูลต่างๆ เท่าที่รวบรวมได้ พบว่าแม้ที่ผ่านมาจะ มีการศึกษาวิจัยประเด็นเกี่ยวกับวรรณกรรมคำสอนและสตรีจีน หรือ วรรณกรรมคำสอนและสตรีไทย ในลักษณะที่เป็นเอกเทศหรือเป็น ภาพรวมอยู่บ้างก็ตามที ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัยของสุรีย์ ชุนทเธื่อง เดช (2551) ที่เน้นศึกษาเรื่องสถานภาพหญิงชายในครอบครัวจีนที่ สะท้อนผ่านมุมมองด้านภาษาิตสำนวน และคำพังเพยจีน หรือ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของรติรัตน์ กุญแจทอง (2559) ที่เน้น วิเคราะห์เนื้อหาแนวทางการสั่งสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอน สตรีจีนเรื่อง *Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnyǔ* และ *Nǚfàn Jiélù* เทียบเคียง กับแนวความคิดหลักปฏิบัติว่าด้วยคุณธรรมจริยธรรมของปรัชญา ขงจื๊อ หรือวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของของ คีน เฮ ซิน (2543) ที่เน้นวิเคราะห์เปรียบเทียบวรรณกรรมสอนสตรีของไทยเรื่อง *กฤษณาสอนน้องคำฉันท์* และ *สุภาษิตสอนสตรี* กับวรรณกรรมสอน สตรีของประเทศเกาหลีเรื่อง *แนฮุน (內訓)* และ *เกเนียซอ (戒女 書)* ในด้านที่มาของเรื่อง เนื้อหา กลวิธีการประพันธ์ รวมทั้ง

ภาพลักษณ์ ค่านิยม และสตรีในอุดมคติของทั้งสองชาติ เป็นต้น แต่
ยังไม่มีงานวิจัยใดที่มุ่งศึกษาประเด็นเนื้อหาคำสอนด้านต่างๆ ตามที่
ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรีจีนจำนวน 4 เรื่องดังกล่าวข้างต้น
เพื่อเปรียบเทียบกับเนื้อหาคำสอนในวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทย
ที่เป็นลักษณะเดียวกันแต่อย่างใด

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ
ความเหมือนและความต่างของเนื้อหาคำสอนด้านต่างๆ ตามที่ปรากฏ
ในวรรณกรรมคำสอนสตรีในอดีตของจีนและไทย เพื่อที่จะได้เข้าใจถึง
ความแตกต่างในเรื่องสถานภาพ แนวทางประพฤติปฏิบัติ บทบาท
หน้าที่ ตลอดจนแง่มุมทางความคิด ความเชื่อ ประเพณีค่านิยมที่ผู้คน
มีต่อสตรีทั้งในสังคมจีนและสังคมไทย

ภูมิหลังที่มาและขอบเขตของวรรณกรรมคำสอนสตรีจีน 4 เรื่องที่ มุ่งศึกษาวิจัย

วรรณกรรมคำสอนสตรี 女子教材 (nǚzǐ jiàocái) ของ
จีนที่มุ่งศึกษาในที่นี้ มีจำนวน 4 เรื่อง อันได้แก่ 女诫 (*Nǚ Jiè*
“เตือนหญิง”), 内训 (*Nèi Xùn* “นิเวศศึกษา”), 女论语 (*Nǚ Lúnyǔ*
“หลุนอู่สำหรับสตรี”) และ 女范捷录 (*Nǚfàn Jiélù*
“บันทึกสตรีต้นแบบ”)³ ซึ่งทั้ง 4 เรื่องได้รวบรวมอยู่ในหนังสือชื่อ 女
四书 (*Nǚ Sìshū* “หนังสือคำสอนทั้ง 4 สำหรับสตรี”)

จากการค้นคว้าพบว่า วรรณกรรมคำสอนสตรี *Nǚ Sìshū*
เป็นหนังสือที่รวบรวมวรรณกรรมคำสอนสตรีเรื่องต่างๆ (女子教
本 *Nǚzǐ jiàoběn*) ที่ประพันธ์ขึ้นในยุคสมัยที่แตกต่างกันมารวมไว้

³ คำแปลภาษาไทยของวรรณกรรมคำสอนสตรีทั้ง 4 เรื่อง อ้างอิงจาก รัตติรัตน์ กุญแจทอง
(2560, หน้า 12)

ในทีเดียวกัน ถือเป็นแบบแผนแห่งการอบรมสั่งสอนสตรีในเอเชียตะวันออก มีบัณฑิตสำนักหฺู (儒者 Rúzhě) ในปลายสมัยราชวงศ์หมิง (明朝 ค.ศ. 1368-1644) ชื่อว่า 王相 (Wáng Xiàng) เป็นผู้เขียนคำอธิบายประกอบ จัดพิมพ์รวมเล่มขึ้นในรัชศก 天启 Tiānqǐ (ค.ศ. 1621-1627) ปีที่ 4 แห่งจักรพรรดิ 熹宗 Xǐzōng (ค.ศ. 1605-1627) ซึ่งตรงกับปีค.ศ.1624 ทั้งนี้ หนังสือ *Nǚ Sì shū* ไม่เพียงแต่จะได้รับความนิยมภายในประเทศจีนเท่านั้น แต่ยังมีการเผยแพร่อยู่ในต่างประเทศ โดยผ่านการแปลและตีพิมพ์เป็นภาษาเกาหลีและภาษาญี่ปุ่นอีกด้วย (รติรัตน์, 2559, หน้า 12)

Nǚ Jiè เป็นวรรณกรรมคำสอนสตรีที่ประพันธ์โดย 班昭 (Bān Zhāo คาดว่ามีชีวิตอยู่ระหว่าง ค.ศ. 45-117) ผู้ได้ชื่อว่าเป็นนักวิชาการและนักประวัติศาสตร์สตรีคนแรกของจีนในยุคราชวงศ์ฮั่นตะวันออก (东汉 ค.ศ. 25-220)⁴ และยังรับหน้าที่เป็นครูสอนหนังสือแก่แม่เหสีและบรรดานางสนมของจักรพรรดิ 和帝 Hé Dì (ค.ศ. 79-105) แห่งราชวงศ์ฮั่น (汉朝 ก่อน ค.ศ. 202 -ค.ศ. 220) อีกด้วย ภายหลังจากสามีเสียชีวิตลง Bān Zhāo ได้ปฏิบัติตนตามคำสอนของขงจื้ออย่างเคร่งครัด จึงไม่ได้แต่งงานใหม่ เป็นหญิงหม้ายร้างสามที่ครองตนเป็นโสดตลอดชีวิต เหตุผลที่ประพันธ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ก็เพื่อให้บุตรที่ยังไม่ได้ออกเรือนไป ได้ศึกษาถึงคุณสมบัติของการเป็นภรรยาที่ดีจากหนังสือเล่มดังกล่าว กล่าวคือมีความรู้ความสามารถ

⁴ เป็นน้องสาวของ 班固 (Bān Gù) นักประวัติศาสตร์และนักวรรณคดีลือนามในสมัยราชวงศ์ฮั่น ซึ่งได้เสียชีวิตลงในระหว่างที่กำลังเขียนเรียบเรียงหนังสือ 汉书 (Hàn Shū “ประวัติศาสตร์ราชวงศ์ฮั่น”) Bān Zhāo จึงได้ช่วยสานต่อเจตนารมณ์ของผู้เป็นพี่ชายด้วยการเขียนหนังสือ Hàn Shū ที่พี่ชายเขียนค้างไว้นั้นต่อจนจบ (Chén Hóngmóu, 2015, p. 6)

ด้านการบ้านการเรือน รวมทั้งมีการประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม โดยแบ่งเนื้อหาคำสอนสำหรับสตรีออกเป็น 7 บท⁵

Nǚ Lúnyǔ เป็นวรรณกรรมคำสอนสตรีที่ประพันธ์โดย 宋若莘 (Sòng Ruòcuì) นักเขียนและนักวิชาการหญิงในสมัยราชวงศ์ถัง (唐朝 ค.ศ. 618-907) เป็นงานเขียนในลักษณะเลียนแบบคัมภีร์พื้นฐานเล่มสำคัญของสำนักปรัชญาหลู คือ 论语 (Lún Yǔ)⁶ มีวัตถุประสงค์เพื่ออบรมและนำเสนอแนวทางประพฤติปฏิบัติแก่สตรีตามแนวคิดของสำนักปรัชญาหลูหรือลัทธิขงจื๊อ หนังสือเล่มนี้มี 宋若昭 (Sòng Ruòzhāo) ผู้เป็นน้องสาวของ Sòng Ruòcuì เป็นผู้เขียนคำอธิบายประกอบ (Chén Hóngmóu, 2015, p. 21) และได้แบ่งเนื้อหาคำสอนสำหรับสตรีออกเป็น 12 บท⁷

Nèi Xùn เป็นวรรณกรรมคำสอนสตรีที่ประพันธ์โดยมเหสีในจักรพรรดิ 成祖 Chéngzǔ (ค.ศ. 1360-1424) แห่งราชวงศ์หมิง ที่

⁵ ได้แก่ 卑弱 (bēiruò), 夫妇 (fūfù), 敬慎 (jìngshèn), 妇行 (fùxíng), 专心 (zhuānxīn), 曲从 (qūcóng), 叔妹 (shūmèi) รายละเอียดคำแปลสามารถดูได้จากตารางที่ปรากฏในหัวข้อ “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีเรื่อง Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnyǔ และ Nǚ fàn Jiélù กับวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยในลักษณะเดียวกัน” ข้างล่าง

⁶ เป็นหนังสือที่บันทึกคำกล่าวและคำสอนของขงจื๊อ รวบรวมโดยบรรดาลูกศิษย์ มีแก่นความคิดที่ให้ความสำคัญกับเรื่อง 仁 (rén “เมตตาธรรม”) คือคำที่ใช้แทนคุณสมบัติอันสมบูรณ์แบบของมนุษย์ (นิตยา (พลพัฒน์พงศ์) ซีรี่, 2542, หน้า 154)

⁷ ได้แก่ 立身 lìshēn (การครองตน), 学作 xuézuò (การเรียนรู้งานบ้าน), 学礼 xuéli (การเรียนรู้จรรยาบรรณ), 早起 zǎoqǐ (การตื่น/ลุกจากที่นอนแต่เช้า), 事父母 shì fùmǔ (การปรนนิบัติบิดามารดา), 事舅姑 shì jiùgū (การปรนนิบัติบิดามารดาสามี), 事夫 shì fū (การปรนนิบัติสามี), 训男女 xùn nánǚ (การอบรมบุตรธิดา), 营家 yíngjiā (การดูแลจัดการบ้าน), 待客 dài kè (การปฏิบัติต่อแขกผู้มาเยือน), 和柔 héróu (ความรักใคร่ปรองดอง), 守节 shǒujié (การรักษา/ถือครองพรหมจรรย์)

มีพระนามว่า 仁孝 (文) Rénxiào(wén) (ค.ศ. 1362-1407) ทรงเป็นผู้มีความรู้รอบด้าน และทรงปรนนิบัติพระสวามี รวมทั้งพระมารดาแห่งพระสวามีเป็นอย่างดีจนได้รับการยกย่องว่าเป็นสะใภ้ที่ดี เมื่อได้รับการสถาปนาเป็นฮ่องเฮา จึงทรงรวบรวมคำสอนเกี่ยวกับหลักประพฤติปฏิบัติหรือหลักศีลธรรมจรรยาของสตรีในสังคมศักดินาที่ได้มาจากเหล่าปราชญ์บัณฑิตและบูรพาจารย์ (古圣先贤gǔshèng xiānxián) และนิพนธ์เป็นหนังสือเรื่อง *Nèi Xùn* ขึ้นมา เพื่อสั่งสอนบรรดาสตรีในราชสำนักให้ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องเหมาะสม ประกอบด้วยเนื้อหาคำสอนสำหรับสตรีรวมทั้งสิ้น 20 บท⁸

Nǚfàn Jiélù เป็นวรรณกรรมคำสอนสตรีที่ประพันธ์ขึ้นในปลายสมัยราชวงศ์หมิง โดยผู้เป็นมารดาของบัณฑิตสำนักหู่ Wáng Xiàng ซึ่งได้กล่าวแล้วข้างต้น สารหลักในหนังสือเล่มนี้สอดคล้องกับแนวคิดด้านคุณธรรมจริยธรรมของสำนักหู่เรื่อง 三纲五常 (sān gāng wǔ cháng) ที่เน้นถึงโครงหลัก 3 ประการ ได้แก่ กษัตริย์เป็นโครงหลักของขุนนาง บิดาเป็นโครงหลักของบุตร และสามีเป็นโครงหลักของภรรยา และมาตรฐานคุณธรรมจรรยาทั้ง 5 ประการ อัน

⁸ ได้แก่ 德性 déxìng (คุณธรรมความประพฤติ), 修身 xiūshēn (การบำเพ็ญตน), 慎言 shènyán (การสำรวมวาจา), 谨行 jǐnxíng (ความรอบคอบระมัดระวังในความประพฤติปฏิบัติ), 勤励 qínlì (ความขยันหมั่นเพียร), 节俭 jiéjiǎn (การประหยัดมัธยัสถ์), 警戒 jǐngjiè (คำเตือนและข้อห้าม), 积善 jīshàn (การสั่งสมความดี), 迁善 qiānshàn (การจัดชั่วทำดี), 崇圣训 chóng shènxùn (การเคารพศรัทธาในคำสอนของปราชญ์บัณฑิต), 景贤范 jǐng xiánfàn (การเคารพเหล่าปราชญ์บูรพาจารย์), 事父母 shì fùmǔ (การปรนนิบัติบิดามารดา), 事君 shì jūn (การปรนนิบัติสวามี), 事舅姑 shì jiùgū (การปรนนิบัติบิดามารดาสามี), 奉祭祀 fèng jìsì (การอุทิศเซ่นไหว้), 母仪 mǔyí (มารดาตัวอย่าง), 睦亲 mù qīn/睦宗族 mù zōngzú (ความสามัคคีปรองดองในครอบครัววงศ์ตระกูล), 慈幼 cíyòu (ความรักและเมตตาต่อผู้เยาว์), 速下 dàixià (พระเดชพระคุณต่อบริวารผู้รับใช้), 待外戚 dài wàiqī (การปฏิบัติต่อพระประยูรญาติทางฝ่ายพระราชชนนีหรือพระมหาลีของกษัตริย์)

ได้แก่ 仁 (rén “ความเมตตากรุณา”), 义 (yì “ศีลธรรมและคุณธรรม”), 礼 (lǐ “ขนบจารีตและแบบแผนความประพฤติ”), 智 (zhì “ความมีสติปัญญา”) และ 信 (xìn “การรักษาสัจจะ”) มีการแบ่งเนื้อหาคำสอนสำหรับสตรีรวมทั้งสิ้น 11 บท⁹

ภูมิหลังที่มาและขอบเขตของวรรณกรรมคำสอนสตรีไทยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ซึ่งได้นิพนธ์ถวายพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เพื่อจารึกแผ่นศิลาประดับพระมหาเจดีย์ในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทฉันท์ปนกาพย์ (กรมศิลปากร, 2555, หน้า 135)

สุภาวชิตสอนสตรี เดิมเรียกวรรณกรรมสอนสตรีเรื่องนี้ว่า “สุภาวชิตสอนหญิง” หรือ “สุภาวชิตไทย” แต่งด้วยกลอนสุภาพเนื่องจากปรากฏนามผู้แต่งว่า “ภู่” ทำให้ในอดีตเข้าใจกันว่าสุนทรภู่เป็นผู้แต่ง หากแต่ในปัจจุบัน มีนักวิชาการบางกลุ่มเห็นว่า ผู้ประพันธ์หนังสือเรื่องนี้น่าจะไม่ใช่สุนทรภู่ เพียงแต่มีชื่อว่า “ภู่” เหมือนกันเท่านั้น ทั้งยังคาดว่าผู้แต่งหนังสือ **สุภาวชิตสอนสตรี** คือ นายภู่นกกระจาบ กวีสมัยรัชกาลที่ 5 (กรมศิลปากร, 2555, หน้า 159)

⁹ ได้แก่ 统论 tǒnglùn (บทนำโดยรวม), 后德 hòudé (คุณธรรมของเขา), 母仪 mǔyí (มารดาตัวอย่าง), 孝行 xiàoxíng (ความกตัญญูต่อบุพการี), 贞烈 zhēnliè (การถือครองพรหมจรรย์), 忠义 zhōngyì (ความรักภักดี), 慈爱 cí' ài (ความรักความเมตตา), 秉礼 bǐnglǐ (การสืบทอดขนบจารีตและแบบแผนความประพฤติ), 智慧 zhìhuì (สติปัญญาความสามารถ), 勤俭 qínjiǎn (ความขยันและมัธยัสถ์), 才德 cáidé (คุณธรรมความสามารถ)

สุภาวดีสอนสาว พบว่าปรากฏอยู่ในเอกสารสมุดไทย แต่งเป็นกลอนสุภาพ แต่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง และไม่เคยพิมพ์เผยแพร่มาก่อนจนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 กรมศิลปากรจึงได้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น (กรมศิลปากร, 2555, หน้า 81)

คำฉันท์สอนหญิง เป็นหนังสือเก่า ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกัน แต่งด้วยคำประพันธ์ 3 ชนิด คือ อินทวิเชียรฉันท 11 กาพย์ฉก 16 และกาพย์สุรางคนางค์ 28 มีเนื้อหาคำสอนที่มุ่งสอนสตรีทุกระดับชั้น (กรมศิลปากร, 2555, หน้า 93)

คำกลอนสอนหญิง แต่งด้วยกลอนสุภาพ ไม่ปรากฏทั้งชื่อผู้แต่งและยุคสมัยในการประพันธ์ แต่คาดว่าน่าจะเป็นการประพันธ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และสันนิษฐานว่าแต่งไม่จบ **คำกลอนสอนหญิง** ยังไม่เคยพิมพ์เผยแพร่มาก่อนจนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 กรมศิลปากรจึงได้รวบรวมจัดพิมพ์ขึ้น (กรมศิลปากร, 2555, หน้า 125)

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนเรื่อง *Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnǚ* และ *Nǚfàn Jiélù* กับวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยในลักษณะเดียวกัน

ในแง่ของรูปแบบ พบว่าวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนทั้ง 4 เรื่องข้างต้นจะแบ่งเนื้อหาคำสอนเป็นหมวดหมู่ชัดเจน ทำให้ค่อนข้างสะดวกในการค้นคว้าเรียนรู้ หากต้องการศึกษาคำสอนสตรีว่าด้วยเรื่องใดๆ ก็สามารถไปค้นหาคำสอนเรื่องนั้นๆ โดยอิงจากหมวดหมู่ที่เป็นหัวข้อหลักๆ ตามที่ผู้ประพันธ์ได้ให้ไว้ ดังตัวอย่าง หนังสือ *Nǚ Jiè* ที่มีการแบ่งเนื้อหาคำสอนสำหรับสตรีออกเป็น 7 บทประกอบด้วย

บทที่	ชื่อบท	ความหมาย
บทที่ 1	卑弱 (bēiruò)	“ความต่ำต้อยและความอ่อนแอ”
บทที่ 2	夫妇 (fūfù)	“สามีภรรยา”
บทที่ 3	敬慎 (jìngshèn)	“ความเคารพและความรอบคอบระมัดระวัง”
บทที่ 4	妇行 (fùxíng)	“ความประพฤติของสตรี”
บทที่ 5	专心 (zhuānxīn)	“ความตั้งใจมั่น”
บทที่ 6	曲从 (qūcóng)	“การโอนอ่อนผ่อนตามเชื่อฟัง”
บทที่ 7	叔妹 (shūmèi)	“น้องชายน้องสาวของสามี”

เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบที่พบในวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยเรื่อง*กฤษณา*สอนน้องคำฉันท์ *สุภาจิตสอนตรี* *สุภาจิตสอนสาว* *คำฉันท์สอนหญิง* และ *คำกลอนสอนหญิง* จะเห็นว่าได้มีการแบ่งหมวดหมู่คำสอนอย่างชัดเจนดังเช่นที่พบในวรรณกรรมสอนสตรีของจีน แต่คำสอนสตรีของไทยโดยปกติจะปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาของแต่ละบริบท เมื่อใดที่บริบทมีการเปลี่ยนแปลง ก็จะมีการแทรกคำสอนสตรีที่สอดคล้องกับเนื้อหาในบริบทที่เปลี่ยนไปนั้น ซึ่งอาจจะเป็นคำสอนในเรื่องทำนองเดียวกันหรือเป็นคำสอนต่างเรื่องกันกับคำสอนในบริบทก่อนหน้านี้ก็ได้ ตัวอย่างเช่น *สุภาจิตสอนสาว* (กรมศิลปากร, 2555, หน้า 86-88)

ที่ควรพูดแล้วจึงพูดแต่สุภาพ	ที่คำหยาบนั้นอย่าข้องสนองสาร
อย่าทำโลนตลกเล่นเช่นหญิงพาล	อย่ากล่าวหาญवादอ้างเหมือนอย่างชาย
.....	
<u>ไม่ควรสรวล</u> แล้วอย่าสรวลให้แพร่พราย	
.....	
<u>อย่าหัวเราะ</u> ให้ดังถึงหลังเรือน	อย่าคำเพื่อนทำการมอยู่ฉาดฉาน
.....	

อย่าชักส่อเก็บความไปเที่ยวเล่า เนื้อความเขาแล้วอย่าควรสนองสาร
อย่าปากบอนซ่อนเงื่อนมิใช่การ คบคนพาลมักจะพาเป็นราศี
สงบเสงี่ยมเจียมตัวประสาหญิง อย่าเย่อหยิ่งการมให้เสียมี
เป็นธิดามีหน้าลูกผู้ดี จะวาที่อย่าให้หยาบจนน้ำนวล

ในแง่ของเนื้อหา พบว่าวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนและไทยมีเนื้อหามุ่งสอนสตรีให้มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดีตามทัศนะคติและความเชื่อและประเพณีค่านิยมของสังคมจีนและสังคมไทยในยุคสมัยนั้นๆ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) รูปลักษณ์ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพหรือในเชิงรูปธรรมที่สังเกตได้ และ 2) ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือแนวทางปฏิบัติของสตรี มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของสตรีดังปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรีจีนและวรรณกรรมคำสอนสตรีไทยที่มุ่งศึกษาเปรียบเทียบ

1.1 รูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพหรือในเชิงรูปธรรมที่สังเกตได้จากภายนอกของสตรีจีนเปรียบเทียบกับสตรีไทย

จากเนื้อหาคำสอนสตรีที่รวบรวมได้ จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้ประพันธ์คำสอนสตรีทั้งจีนและไทยล้วนต้องการสอนให้สตรีใส่ใจ ไม่ละเลย และระมัดระวังเรื่องรูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้จากภายนอก เนื่องจากเป็นคุณลักษณะอันเป็น ‘รูปลักษณ์ภายนอก’ ของสตรีเหล่านี้ ถือเป็นปราการด่านแรกที่คุณคนในสังคมจะสัมผัสหรือสังเกตเห็นได้ตั้งแต่เบื้องต้น

สำหรับสังคมศักดินาของจีนในสมัยโบราณ ‘รูปลักษณ์ภายนอก’ ดังกล่าวจะสัมพันธ์กับคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับผู้เป็นสตรีในด้าน fù róng (妇容) และด้าน fù yán (妇言) ซึ่งต่างก็เป็น

ส่วนหนึ่งของ บรรทัดฐานและประเพณีปฏิบัติสำหรับสตรีจีนที่เรียกว่า 三从四德 (sān cóng sì dé “การเชื่อฟัง 3 ประการและคุณธรรม 4 อย่าง”)¹⁰ โดยพบว่า แนวทางการสั่งสอนสตรีเกี่ยวกับ ‘รูปลักษณ์ภายนอก’ ของจีนและไทยค่อนข้างคล้ายคลึงกัน ทั้งในด้านที่เป็นข้อกำหนดอันควรยึดถือปฏิบัติ และในด้านที่เป็นข้อห้ามอันพึงหลีกเลี่ยง เนื่องจากทั้งสังคมจีนและสังคมไทยต่างคาดหวังให้ผู้หญิงเป็นกุลสตรีผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การยืน การนั่ง การพูดจา ฯลฯ หากสตรีผู้ใดปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมหรือขัดต่อประเพณีค่านิยม และวัฒนธรรมของสังคมแล้ว สตรีผู้นั้นก็จะถูกผู้คนในสังคมกล่าวตำหนิหรือเยาะเย้ยทั้งต่อหน้าและลับหลัง บิดามารดาหรือบุคคลต่างๆ ที่เป็นเครือญาติในครอบครัว ก็จะพลอยได้รับการตำหนิจากสังคมด้วยว่าไม่ได้อบรมสั่งสอนสตรีผู้เป็นลูกหลานดังกล่าวดังตัวอย่าง

¹⁰ สำหรับเรื่อง “การเชื่อฟัง 3 ประการ” ผู้วิจัยจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป เมื่อพูดถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ในที่นี้จะขออธิบายเฉพาะเรื่อง “คุณธรรม 4 อย่าง” ก่อน อันประกอบด้วย:

-妇德 (fù dé) หมายถึง คุณธรรมความประพฤติด้านการรักษาพรหมจรรย์ การซื่อสัตย์ต่อสามี การเคารพเชื่อฟังทั้งพ่อแม่ตนเองและพ่อแม่สามี รวมถึงเครือญาติสามี

-妇言 (fù yán) หมายถึง การพูดจา ต้องสุภาพนุ่มนวล ต้องรู้จักพูดจาให้เหมาะสมถูกกาลเทศะ ไม่พรั่นเพรื่อ

-妇容 (fù róng) หมายถึง ความงามทางร่างกาย/รูปลักษณ์ และการแสดงออกซึ่งกิริยามารยาท รวมถึงอากัปกริยาต่างๆ ของผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การยืน การนั่ง การนอน การหัวเราะ นอกจากนี้ยังรวมถึงการดูแลรักษาร่างกายให้สะอาด บุคลิกลักษณะที่อบอุ่นอ่อนโยน และภูมิฐานงามสง่าอีกด้วย

-妇功 (fù gōng) หมายถึง ทักษะความสามารถด้านงานบ้านงานเรือน รวมไปถึงการดูแลจัดการเรื่องประกอบพิธีกรรมเช่นสรวงสังคายน์พิธีและเซ่นไหว้บรรพชน

ตัวอย่างจากรณกรรม คำสอนสตรีจีน ¹¹	ตัวอย่างจากรณกรรม คำสอนสตรีไทย
<i>Nǚ Lúnyǔ</i> เรื่องที่ 1 “การครองตน” (立身 lishēn): 立莫摇裙 lì mò yáo qún เวลาขึ้นขึ้นมาจะต้องไม่สะบัด กระโปรง	คำฉันท์สอนหญิง (กรมศิลปากร 2555: 108): ลูกนั่งระวังตน อย่าลุกลนทะลึ่งไป ภูษาแลผ้าสไบ จงปกปิดให้มิดกาย
<i>Nǚ Lúnyǔ</i> เรื่องที่ 1 “การครองตน” (立身 lishēn): 坐莫动膝 zuò mò dòng xī ยามที่นั่งลง ต้องไม่โยกหรือเขย่าหัว เข่าทั้งสองข้าง	สุภาวชิตสอนสตรี (กรมศิลปากร 2555: 170): ถ้าจะนั่งก็นั่งระวังผ้า ไม้อ้อขมาเขาจะพากันยืมหัว
<i>Nǚ Lúnyǔ</i> เรื่องที่ 1 “การครองตน” (立身 lishēn): 喜莫大笑，怒莫高声 xǐ mò dà xiào, nù mò gāo shēng เวลาดีใจจะต้องไม่หัวเราะเสียงยก ใหญ่ เวลาโกรธหรือโมโหก็อย่าขึ้น เสียงดัง	สุภาวชิตสอนสตรี (กรมศิลปากร 2555: 170): ยามสำรวลก็อย่าสรวลให้เมามัว แม้จะหัวหัวร่อพอสบาย เมื่อยามยิ้มยิ้มไว้แต่ในพักตร์ อย่ายิ้มนักเสียสง่าพาสลาย
<i>Nǚ Jiè</i> บทที่ 4 ว่าด้วย “ความ ประพฤติของสตรี” (妇行 fù xíng):	กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ (กรม พระปรมาภิไธยในรศ, 2552: 16):

¹¹ ตัวอย่างคำสอนใน *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 1 “การครองตน” (立身 lishēn) มาจาก Chén Hóngmóu, 2015, p.23 ส่วนตัวอย่างคำสอนใน *Nǚ Jiè* บทที่ 4 “ความประพฤติของสตรี” (妇行 fù xíng) อ้างอิงจากเรื่องเดียวกัน, p.13.

ตัวอย่างจากวรรณกรรม คำสอนสตรีจิ้น ¹¹	ตัวอย่างจากวรรณกรรม คำสอนสตรีไทย
择辞而说，不道恶语，时然后言，不厌于人，是为谓妇言。 Zé cí ér shuō, bú dào è' yǔ, shí rán hòu yán, bú yàn yú rén, shì wéi wèi fù yán. ต้องรู้จักเลือกคำพูดที่ดีก่อนแล้วจึงพูด ไม่พูดคำหยาบหรือคำที่นารังเกียจ ทั้งยังต้องเลือกพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จะได้ไม่ทำให้ผู้อื่นเกิดความไม่พอใจ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นสตรีผู้พร้อมด้วยคุณธรรมดีงามในด้าน fù yán	พึงน้อมสำรวมโอษฐ์ ผลสุโทษทำลายโฉม เสียศรีอินทรียไทรม ศุภลักษณ์พัตตราหมอง

1.2 ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือแนวทางปฏิบัติของสตรีจิ้นเปรียบเทียบกับสตรีไทย

โดยทั่วไป ลักษณะทางจิตใจที่เป็นเรื่องเชิงนามธรรม หรือที่ผู้วิจัยจะขอใช้คำง่ายๆ ว่า ‘รูปลักษณะภายใน’ มักจะเชื่อมโยงกับความคิด ความเชื่อ และค่านิยมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือแนวทางปฏิบัติของผู้คนในแต่ละสังคมหรือวัฒนธรรม ในที่นี้ คุณลักษณะอันเป็น ‘รูปลักษณะภายใน’ ของสตรีที่ผู้คนในสังคมจีนและสังคมไทยต่างปรารถนาก็คือ สตรีที่ประพฤติตนอยู่ในกรอบขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม หรือก็คือสตรีในอุดมคติของแต่ละสังคมนั่นเอง ดังนั้น หากหญิงใดต้องการได้ชื่อว่าเป็นสตรีที่ดีหรือสตรีในอุดมคติ ย่อมจะต้องเพียรพยายามบำเพ็ญตนให้ถึงพร้อมด้วยลักษณะทางจิตใจอันดีงาม ด้วยการรับหรือถือเอา

ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณธรรม
จริยธรรมของแต่ละสังคมดังกล่าวนั้น

ในที่นี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเหมือนและความต่างของ
เนื้อหาคำสอนที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรีจีนทั้ง 4 เรื่อง และ
วรรณกรรมคำสอนสตรีไทยเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแยกออกเป็น
ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1.2.1 ความกตัญญูตเวที

คำโบราณของจีนได้กล่าวไว้ว่า 百善孝为先 (bǎi shàn
xiào wéi xiān) “อันบุญกุศลทั้งร้อย ความกตัญญู (ที่บุตรมีต่อบิดา
มารดา) ย่อมมาก่อนเป็นอันดับแรก”) ความกตัญญูตเวทีเป็นรากฐาน
ของหลักศีลธรรมของลัทธิขงจื๊อ หนังสือคำสอนสตรีจีนจึงสอนให้สตรี
ที่ยังไม่แต่งงานมีความกตัญญูต่อบิดามารดา ดังตัวอย่างใน *Nǚ Lúnyǔ*
เรื่องที่ 5 “การปรนนิบัติบิดามารดา” (事父母 shì fùmǔ) (Chén
Hóngmóu, 2015, pp. 28-29)

女子在堂，敬重爹娘。每朝早起，先问安康。寒
则烘火，热则扇凉。饥则进食，渴则进汤。

Nǚzǐ zài táng, jìngzhòng diēniáng. Měi zhāo
zǎoqǐ, xiān wèn ān kāng. Hán zé hōnghuǒ, rè
zé shànliáng. Jī zé jìn shí, kě zé jìn tāng.

สตรีที่ยังไม่ออกเรือน เคารพนับถือบิดามารดา ตื่นเช้าทุก
วัน ถวายถามไถ่เรื่องสุขภาพของท่านเป็นอันดับแรก บิดามารดา
หนาวก็จุดไฟให้ความอบอุ่น เมื่อร้อนก็พัดวี ยามหิวมี
อาหารให้รับประทาน ยามกระหายมีน้ำร้อนๆ ให้ดื่ม

เช่นเดียวกัน วรรณกรรมคำสอนสตรีไทยก็ไม่ละเลยที่จะสอน
บุตรสาวเรื่องความกตัญญูตเวที อีกทั้งได้สอดแทรกคติความเชื่อไว้
ว่า หากบุตรคนใดมีความกตัญญูต่อบิดามารดาจะได้รับพรจากเทพ

เทวดา ดังตัวอย่างใน *สุภาวจิตสอนสตรี* (กรมศิลปากร, 2555: 168-169)

เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าชรากาล	จงเลี้ยงท่านอย่าให้อดระทดใจ
ด้วยชนกชนนีนันมีคุณ	ได้การุณเลียงรักขามาจนใหญ่
อุ้มอุทรป้อนข้าวเป็นเท่าไร	หมายจะได้พึ่งพาธิดาดวง
ถ้าเราดีมีจิตคิดอุปถัมภ์	กุศลล้ำเลิศเท่าภูเขาหลวง
จะปรากฏยศยิ่งสิ่งทั้งปวง	กว่าจะล่วงลุดึงซึ่งวิมาน

นอกจากนี้ ในหนังสือ *Nǚfàn Jiélù* เรื่องที่ 4 “ความกตัญญู” (孝行 xiàoxíng) (Shěn Zhūkūn, 2015, p. 148) ยังได้นำเสนอตัวอย่างของสตรีผู้กล้าหาญที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดา โดยการอ้างอิงจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นในยุคสมัยต่างๆ ตัวอย่างเช่น เรื่องราวของเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ ชื่อ 楊香 (Yáng Xiāng) ที่มีใจเด็ดเดี่ยว กล้าปะทะกับสัตว์ร้ายเพื่อปกป้องช่วยชีวิตบิดาให้รอดพ้นจากปากเสือ อนึ่ง วิธีการนำเสนอเช่นนี้ไม่พบในวรรณกรรมคำสอนสตรีไทยที่อยู่ชื่นชอบเขตวิจยครั้งนี้

是故楊香搯虎，知有父而不知有身。

Shì gù Yáng Xiāng è hǔ, zhī yǒu fù ér bù zhī yǒu shēn.

ดังนั้น ขณะที่ Yáng Xiāng จับเสือ รู้แต่ว่ามีบิดา มิได้รู้ว่า มีตนเอง (ซึ่งในที่นี้ก็คือ มิได้คำนึงถึงตนเอง)

1.2.2 การเคารพเชื่อฟังและการโอนอ่อนผ่อนตาม

ด้วยเหตุที่สังคมศักดินาในอดีตได้อบรมปลูกฝังสตรีจีนเกี่ยวกับบรรทัดฐานและประเพณีปฏิบัติสำหรับสตรีที่เรียกว่า sǎn

cóng sì dé “การเชื่อฟัง 3 ประการและคุณธรรม 4 อย่าง”¹² ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น “การเชื่อฟัง 3 ประการ” ในที่นี้หมายถึง เมื่อยังไม่ได้ออกเรือน สตรีต้องเชื่อฟังบิดา (在家从父 zài jiā cóng fù) เมื่อแต่งงานแล้ว สตรีก็ต้องเชื่อฟังสามี (出嫁从夫 chūjià cóng fū) หากสิ้นสามีไปแล้วก็ต้องฟังบุตรชาย (夫死从子 fū sǐ cóng zǐ) ดังนั้น ในหนังสือ *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 5 “การปรนนิบัติบิดามารดา” (Chén Hóngmóu, 2015, pp. 28-29) จึงได้เน้นย้ำให้สตรีที่ยังไม่ได้ออกเรือนใส่ใจและเชื่อฟังคำสอนของบิดามารดา ดังตัวอย่าง

父母言语，莫作寻常。遵依教训，不可强梁。

Fùmǔ yányǔ, mò zuò xúncháng. Zūnyī jiàoxùn, bù kě qiáng liáng.

คำพูดของบิดามารดา ห้ามคิดว่าเป็นเรื่องดาษดื่นทั่วไป
นอบน้อมเชื่อฟังคำสอน ไม่ดื้อรั้น

สำหรับสตรีที่ออกเรือนไปแล้ว เนื่องด้วยความแตกต่างเหลื่อมล้ำทางอำนาจระหว่างหญิงชาย รวมทั้งสถานภาพของบุรุษที่เหนือกว่าสตรี ดังสะท้อนให้เห็นจากแนวคำสอนว่าด้วยขนบจารีตของขงจื๊อที่ว่า 人事男尊女卑 (rénshì nán zūn nǚ bēi “กิจแห่งมนุษย์นั้น บุรุษเหนือกว่าสตรี”) และใน “โครงหลัก 3 ประการ” (三纲 sān gāng)¹³ ข้อที่ว่า “สามีเป็นโครงหลักของภรรยา” ซึ่งตั้งอยู่

¹² ในส่วนของคุณธรรมทั้ง 4 อย่าง ได้กล่าวอธิบายอยู่ในเชิงอรรถ 10 ข้อ 1.1 ข้างต้น

¹³ ในที่นี้ ปราชญ์สำนักขงจื๊อในสมัยราชวงศ์ฮั่นได้จัดแบ่งความสัมพันธ์ทั้ง 5 อันได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับขุนนาง 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายกับน้องชาย 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา และ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ซึ่งมีมาแต่เดิมในโครงสร้างทางสังคมของจีน ให้อยู่ในรูปของ “โครงหลัก 3 ประการ” ได้แก่ 1) “กษัตริย์เป็นโครงหลักของขุนนาง” 2) “บิดาเป็นโครงหลักของบุตร” 3) “สามีเป็นโครงหลักของภรรยา” ซึ่งล้วนแต่มีอิทธิพลต่อความนึกคิดของผู้คนใน

บนพื้นฐานแนวคิดเรื่อง “ความสัมพันธ์ทั้ง 5” (五伦 wǔ lún) ทำให้ผู้เป็นภรรยาต้องเคารพนบอบและให้เกียรติผู้เป็นสามี เพราะผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายที่มาพึ่งพาอาศัย หรือตามสามีไปดำเนินชีวิตอยู่ในกรอบแห่งครอบครัวของผู้เป็นสามี ดังเห็นได้จาก *Nèi Xùn* เรื่องที่ 2 “การบำเพ็ญตน” (修身 xiūshēn) (Shěn Zhūkūn, 2015, p. 38) ที่กล่าวว่า

是故妇人者，从人者也。夫妇之道，刚柔之义也。

Shì gù fùrén zhě, cóng rén zhě yě. Fūfù zhī dào, gāng róu zhī yì yě.

ดังนั้น ผู้ที่เป็นภรรยาคือการเป็นผู้ตามสามี วิถีแห่งสามี ภรรยา ผู้ชายแข็งแกร่ง ผู้หญิงอ่อนโยนนุ่มนวล

อย่างไรก็ตาม แม้สังคมจีนสมัยโบราณจะทำให้ผู้คนในสังคมตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างหญิงกับชาย (男女有别 nán nǚ yǒu bié) ในเรื่องบทบาทหน้าที่และสถานะดังกล่าวว่า “ผู้ชายรับผิดชอบเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงดูแลเรื่องในบ้าน” (男主外，女主内 nán zhǔ wài, nǚ zhǔ nèi) ก็ตาม แต่สังคมจีนในอดีตก็เน้นให้ความสำคัญกับความปรองดองกลมเกลียวหรือความสมานฉันท์ (和 hé) ด้วยเช่นกัน ดังเห็นได้จากภาษิตคำพังเพยจีน 谚语 (yànyǔ) ที่ว่า “ครอบครัวปรองดองย่อมนำมาซึ่งความเจริญในทุกสิ่ง” (家和万事兴 jiā hé wànshì xīng) และ “ความกลมเกลียวระหว่างสามีภรรยา ย่อมนำมาซึ่งความเจริญรุ่งเรืองของครอบครัว”

สังคมจีน ทำให้ยังเห็นความแตกต่างทางสถานภาพระหว่างหญิงชาย ทั้งยังส่งผลให้มีการหล่อหลอม ปลูกฝังอบรมทางคุณธรรม ค่านิยม ขนบประเพณี รวมไปถึงแนวทางการประพฤติหรือบรรทัดฐานต่างๆ ที่หญิงและชายในสังคมจีนพึงยึดถือและปฏิบัติตามด้วย (สุรีย์ ชุนทเรืองเดช, 2551, หน้า 256-262)

(夫妇和而后家道昌 fūfù hé ér hòu jiā dào chāng)¹⁴ ดังนั้น
สามีและภรรยาจึงพึงปฏิบัติด้วยการเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน
ต่างฝ่ายต่างปฏิบัติต่อกันด้วยความเกรงใจเสมือนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นแขก
ภรรยาควรฟังสิ่งที่สามีพูดด้วยความใส่ใจ และหากสามีทำสิ่งที่ไม่
ถูกต้อง ภรรยาก็มีหน้าที่ต้องตักเตือนหักท้วงเช่นเดียวกัน ดังตัวอย่าง
ใน *Nèi Xùn* เรื่องที่ 2 “การบำเพ็ญตน” (Shěn Zhūkūn, 2015, p. 38)

居家相待，敬重如賓。夫有言語，側耳詳听。夫
有惡事，劝諫諄諄。

Jūjiā xiāngdài, jìngzhòng rú bīn. Fū yǒu
yányǔ, cè ěr xiáng tīng. Fū yǒu è' shì, quàn
jiàn zhūnzhūn.

เมื่ออยู่ในบ้าน สามีภรรยาปฏิบัติต่อกันด้วยการเคารพให้
เกียรติประหนึ่งว่าอีกฝ่ายหนึ่งเป็นแขก หากสามีพูดคุยนึก
อะไร ภรรยาต้องตั้งใจฟังให้ละเอียด หากสามีทำเรื่องที่ไม่
ถูกต้อง ภรรยาต้องตักเตือนหักท้วงอย่างอดทนจริงจัง

นอกจากนี้ สตรีผู้เป็นสะใภ้ยังต้องให้ความเคารพเชื่อฟังสามี
และบิดามารดาของสามีเช่นเดียวกับที่ได้เคยปฏิบัติต่อบิดามารดาของ
ตนเอง และต้องคำนึงถึงเรื่องจิตใจของบิดามารดาสามีด้วย (舅姑之
心，岂当可失哉。Jiùgū zhī xīn, qǐ dāng kě shī zāi)
เพราะถึงแม้สามีจะมีความรักใคร่เอ็นดูในตัวภรรยา แต่ไม่แน่ว่าบิดา
มารดาสามีจะชอบผู้เป็นสะใภ้ก็เป็นได้ (夫虽云爱，舅姑云非。
Fū suī yún ài, jiùgū yún fēi) ผู้เป็นภรรยาจึงควรยึดหลัก
การโอนอ่อนผ่อนตามและเชื่อฟัง เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างแม่ผัว

¹⁴ ทั้งนี้ ในบทชื่อว่า 夫妇(fū fù) ที่อยู่ในหนังสือ 幼学琼林(Yòuxué Qiónglín) เล่ม 2 (卷二) ซึ่งประพันธ์โดย 程允升(Chéng Yǔnshēng) ในปลายสมัยราชวงศ์หมิง มีการใช้ว่า 夫妇和而后家道成(fūfù hé ér hòu jiā dào chéng)

กับลูกสะใภ้ ครอบครัวจะได้มีความสุข ดังคำกล่าวใน *Nǚ Jiè* บทที่ 6
“การโอนอ่อนผ่อนตามเชื้อฟิง” (曲从 qū cóng) (Chén Hóngmóu,
2015, pp. 15-16) ที่ว่า

然则舅姑之心奈何？固莫尚于曲从矣。¹⁵姑云不
尔而是，固宜从令。姑云是尔而非，犹宜顺命。
Ránzé jiùgū zhī xīn nài hé? Gù mò shàng yú
qūcóng yǐ. Gū yún bù ěr ér shì, gù yí cóng
líng. Gū yún shì ěr ér fēi, yóu yí shùnmìng.
ใจพ่อแม่สามีก็เป็นเช่นนี้ ลูกสะใภ้ไม่อาจทำอะไรได้ ดังนั้น
ไม่มีอะไรที่เหนือกว่าการโอนอ่อนผ่อนตามเชื้อฟิง หากแม่
สามีไม่ได้บอกว่าการที่ทำนั้นดีแล้ว แน่แน่นอนว่าการคล้อยตาม
ย่อมเป็นสิ่งที่ดี หากแม่สามีบอกว่าการที่ทำนั้นไม่ดี (แม้
ลูกสะใภ้จะรู้ข้อเท็จจริงหรือความถูกต้องอยู่เต็มอก) ก็ให้
ยอมตามเชื้อฟิง

เช่นเดียวกับสังคมตะวันออกอื่นๆ สังคมไทยก็นับอบรมให้ผู้
เป็นบุตรหลานต้องเคารพบนอบและเชื้อฟิงคำสั่งสอนของบิดา
มารดาและเครือญาติที่เป็นผู้ใหญ่ด้วย ดังคำกล่าวใน *สุภาชีวิตสอน*
หญิง ที่ว่า “จงอยู่ในโอวาทญาติวงศ์” ในส่วนของ *สุภาชีวิตสอนสาว*
นอกจากจะสอนให้เคารพพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่แล้ว ผู้ประพันธ์ยัง
ส่งเสริมให้เครือญาติใกล้ชิดสนิทสนม ไม่ห่างเหินกัน เพื่อว่าจะได้
ช่วยเหลือเกื้อกูล ฟิงพาอาศัยกันและกันในภายหลัง

อนึ่งบิดรมารดาคนวงศ์ ทั้งเผ่าพงศ์พี่น้องอย่าห่างเหิน
จนบนอบเข้าคำให้จำเริญ อย่าทำเมินจะได้ฟิงกันต่อไป

สุภาชีวิตสอนสาว (กรมศิลปากร, 2555: 87)

¹⁵ 固 ในที่นี้แปลว่า แน่แน่นอน (当然 dāngrán); 曲从 ในที่นี้หมายถึง การโอนอ่อนผ่อน
ตาม (委曲顺从 wěiqū shùncóng) (Wēn Xīnzi, 2013, p. 57)

ทั้งนี้ สตรีที่แต่งงานแล้วยังต้องการพนบนอบให้เกียรติสามี รัศมีตระ汪ตนไม่ให้กระทำผิด ไม่ดื้อดั่งและเชื่อฟังคำสอนของสามี ดังตัวอย่างใน *สุภาพิตสอนสตรี* (กรมศิลปากร, 2555: 178) ที่ว่า “**ค่านับนอบสามีทุกวัน อย่าคุดันดื้อดั่งตะบึงตะบอน**” หรือใน *คำฉันทสอนหญิง* (กรมศิลปากร, 2555: 114) ที่ว่า “**คำใดผัวร่ำรำพรรณ สอนสั่งฟังกัน จำไว้อย่าให้ไหลหลง**” ก็เน้นให้ภรรยาต้องเชื่อฟังและจดจำคำสั่งสอนของสามีให้ดี นอกจากนี้ สังคมไทยในอดีตให้ภรรยากราบเท้าสามีก่อนนอน ซึ่งอาจถือเป็นกุศโลบายของคนรุ่นก่อนเพื่อช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่สามีภรรยา ทำให้สามีรักเอ็นดูและเมตตาต่อภรรยาผู้ซึ่งมีความนอบน้อมและยกย่องให้เกียรติตน ซึ่งสังคมจีนไม่มีธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าว

ถ้าแม้ว่าภัสตาเข้าไสยาสน์ จงกราบบาททุกครั้งอย่าพลั้งหลง
สุภาพิตสอนสตรี (กรมศิลปากร 2555: 178)

1.2.3 ความอ่อนน้อมถ่อมตน/สงบเสงี่ยมเจียมตน/ยอมอดทนเห็นแก่ผู้อื่น

โลกทัศน์ทวินิยมตามแบบฉบับยีน-หยางของชาวจีนมองธรรมชาติในลักษณะที่เป็นคู่ตรงกันข้าม เพศหญิงถือว่ามีธาตุ “ยีน” เป็นองค์ประกอบ จึงอ่อนแอเปราะบาง ในขณะที่เพศชายมีธาตุ “หยาง” เป็นองค์ประกอบ จึงแข็งแกร่งบึกบึน ความต่างดังกล่าวเป็นเหตุให้หญิงและชายมีแนวประพฤติปฏิบัติในสังคมที่แตกต่างกัน และความคาดหวังที่สังคมมีต่อทั้งสองเพศก็แตกต่างกันด้วย เมื่อเด็กหญิงรู้ความและเติบโตใหญ่ขึ้น สังคมและครอบครัวจีนยังได้เน้นอบรมปลูกฝังค่านิยม ความคิด ความเชื่อที่ว่าผู้หญิงซึ่งเป็นเพศที่อ่อนแอกว่า จะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตน สงบเสงี่ยมเจียมตน ยอมอดทนเห็นแก่ผู้อื่น

มากกว่าตนเอง¹⁶ ดังตัวอย่างใน *Nǚ Jiè* บทที่ 1 “ความต่ำต้อยและความอ่อนแอ” 卑弱(bēiruò) (Chén Hóngmóu, 2015, pp. 9-10) ที่กล่าวว่า

谦让恭敬，先人后己，有善莫名，有恶辞，忍辱含垢，常若畏懼，是謂卑弱下人也。

Qiānràng gōngjìng, xiān rén hòu jǐ, yǒu shàn mò míng, yǒu è mò cí, rěn rǔ hán gòu, cháng ruò wèi jù, shì wèi bēiruò xià rén yě.

ผู้หญิงควรจะเจียมเนื้อเจียมตัว ถ่อมตน อวดตนยอมให้ผู้อื่น นอบน้อมเคารพต่อทุกคน ทำให้ผู้อื่นก่อน แล้วค่อยให้ตัวเองทีหลัง สิ่งดีๆ ที่ตนได้ทำไปไม่เที่ยวป่าวประกาศแก่คนภายนอก สิ่งใดที่ตนทำผิดพลาด ก็ไม่บอกปัดความรับผิดชอบ อวดตนต่อการถูกเหยียดหยาม มักจะกลัวว่าที่ตัวเองทำไปยังไม่ดีพอ นี่คือสิ่งที่เรียกว่า ความถ่อมตน เจียมตน ยอมทนอยู่ใต้ล่างหรือหลีกทางให้ผู้อื่น

ส่วนวรรณกรรมสอนสตรีไทยเช่น *สุภาวจิตสอนสาว* (กรมศิลปากร, 2555: 87) ก็เน้นสอนให้ผู้หญิงรู้จักสงบเสงี่ยมเจียมเนื้อเจียมตัว เพราะความเจียมตน อ่อนน้อมถ่อมตนดังกล่าวเป็น

¹⁶ ใน *Nǚ Jiè* บทที่ 1 “ความต่ำต้อยและความอ่อนแอ” ยังได้อ้างอิงถึงขนบประเพณีสมัยโบราณของครอบครัวจีนในการเลี้ยงดูลูกสาวตั้งแต่แรกเกิด กล่าวคือ หลังจากลูกสาวเกิดได้ 3 วัน จะให้เด็กหญิงนอนที่ข้างล่างเตียง (ซึ่งถือเป็นการเน้นย้ำให้ตระหนักถึงสถานะอันต่ำต้อยของผู้หญิง) และให้แผ่นอิฐแผ่นกระเบื้องเป็นของเล่น (ซึ่งก็เป็นสัญลักษณ์ว่าเด็กหญิงจะต้องเรียนรู้และฝึกหัดเรื่องงานบ้านงานเรือนทั้งหลาย วันข้างหน้าเมื่อโตขึ้นมาจะได้ขยันบากบั่นในการทำงาน) นอกจากนี้ พ่อแม่จะประกอบพิธีถือศีลกินเจเพื่อบอกกล่าวชาวดีแก่บรรพบุรุษเรื่องลูกสาวที่เพิ่งเกิดใหม่ (ก็เพื่อแสดงให้เห็นเป็นการล่วงหน้าว่า ผู้หญิงจะต้องมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบต่อดูแลเรื่องการบวบรวงเช่นไหว้บูชาต่างๆ ในอนาคต)

คุณสมบัติที่ช่วยเสริมความงดงามให้สตรียิ่งกว่าเครื่องประดับและ
เครื่องแต่งตัวที่สวมใส่อยู่

งามจิตจิตเจียมเสียมใจ จะอำไยยิ่งกว่าเครื่องอาภรณ์

นอกจากนี้ คำฉันท์สอนหญิง (กรมศิลปากร, 2555: 107) ก็ได้
ได้ตักเตือนสตรีมิให้หยิ่งโสหรือลำพองตน

อย่าหยิ่งเหยอผยอง

ลำพองตนกระมลทิน

ในกรณีที่สามเกิดโมโหหรือมีโทสะขึ้นมา หนังสือ *Nǚ Lúnyǔ*
เรื่องที่ 7 “การปรนนิบัติสามี” 事夫 (shì fū) (Chén Hóngmóu, 2015,
pp. 31-32) ได้ให้คำแนะนำว่า ภรรยาก็ต้องไม่โกรธเคือง ต้องยอม
ถอยหรืออ่อนข้อให้แก่สามี อดทนข่มอารมณ์

夫若发怒，不可生嗔。退身相让，忍气低声。

Fū ruò fānù, bù kě shēng chēn. Tuìshēn xiāng
ràng, rěnnqì dī shēng.

ส่วนวรรณกรรมคำสอนสตรีไทยเรื่อง *คำกลอนสอนหญิง*
(กรมศิลปากร, 2555: 129) ก็มีกล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน ดังนี้

แน่นผิวโกรธเอาดีต่ออย่าโกรธตอบ

ค่อยปลอบโยนด้วยรักอย่าหักหาญ

อย่าขึ้นเสียงเถียงพร้าจะรำคาญ

มิใช่การเครื่องจะกวนระกำใจ

1.2.4 ความซื่อสัตย์และจงรักภักดี

คุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์หรือ “จิตซื่อตรง” (忠
zhōng) รวมถึงการรักษาคำพูดหรือ “สัจจะ” (信 xìn) มักจะได้รับการ
พูดถึงควบคู่กันไปในปรัชญาคำสอนของลัทธิขงจื๊อ และถือเป็นสิ่งที่
สำคัญยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของชาวจีน ความหมายของคำว่า zhōng

มิได้จำกัดขอบเขตอยู่เพียงความจงรักภักดีที่ขุนนางพึงมีต่อกษัตริย์เท่านั้น แต่ยังกินความไปถึง “การปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบของตนเองอย่างเต็มความสามารถ” อีกด้วย หนังสือ *Nǚ fàn Jiélù* เรื่อง “ความซื่อสัตย์จงรักภักดี” (忠义 zhōngyì) (Shěn Zhūkūn, 2015, p. 164) จึงได้ยกตัวอย่างกรณีมารดาของ 王陵 (Wáng Líng) ที่ยอมสละชีพของตน หยิบกระบี่ฆ่าตัวตายต่อหน้า เพื่อไม่ให้บุตรชายกังวลเรื่องของตนเองจนต้องเสียทีแก่ศัตรู (ซึ่งในที่นี้คือรัฐฉู่) และทรยศต่อกษัตริย์รัฐฉู่¹⁷

陵母对使而伏剑。

Líng mǔ duì shǐ ér fú jiàn.

สำหรับวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทย ผู้ประพันธ์จะกล่าวถึงความซื่อสัตย์และจงรักภักดีระหว่างสามีและภรรยาเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างใน *คำกลอนสอนหญิง* (กรมศิลปากร 2555: 130) ที่ว่า “ให้ซื่อตรงสัจจาต่อสามี จึงเป็นที่ไว้น้ำใจ” หรือใน *สุภาพิตสอนสตรี* (กรมศิลปากร, 2555: 178) ที่หยิบยกเรื่องของนางสีดาในวรรณคดีมาเป็นตัวอย่างของภรรยาที่ซื่อสัตย์ต่อสามีคือพระราม ซึ่งความซื่อสัตย์ดังกล่าวทำให้คู่สามีภรรยาไม่เกิดการกินแหนงแคลงใจกัน

จงซื่อต่อภัสตาสามี

จนชีวิตรสสวัสดิ์เจ้าตักขัย

อย่าให้มีราคะที่กินใจ

อุปไมยเหมือนนางคองค์สีดา

¹⁷ อนึ่ง เรื่องราวความซื่อสัตย์จงรักภักดีของสตรีที่ผู้ประพันธ์เรื่อง *Nǚ fàn Jiélù* ได้สอดแทรกเข้าไปในเนื้อหาของวรรณกรรมคำสอน มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงเหล่าสตรีในสถานะของมารดาและภรรยาเท่านั้น ยังได้รวมตัวอย่างของสตรีที่เป็นข้ารับใช้ รวมไปถึงหญิงโสเภณีที่มีจิตใจประเสริฐ ยอมสละชีวิตเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อกษัตริย์เหนือสิ่งอื่นได้ด้วย

1.2.5 การรักษานวลสงวนตัวและการรักษาพรหมจรรย์

พรหมจรรย์เป็นสิ่งที่ผู้หญิงในสังคมตะวันออกยึดถือและให้ความสำคัญ ในบริบททางสังคมของจีนได้ปลูกฝังค่านิยมให้สตรีประพฤติพรหมจรรย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสตรีที่ยังไม่ได้แต่งงาน ต้องรู้จักรักตัวเองด้วยการรักษาพรหมจรรย์ของตนให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง (洁身自好, 守身如玉 jié shēn zì hǎo, shǒu shēn rú yù) ไม่มีเพศสัมพันธ์กับชายใดก่อนแต่งงาน อย่างไรก็ตามการรักษาพรหมจรรย์ยังสามารถหมายรวมถึงหญิงที่แต่งงานมีสามีแล้วเช่นกัน หากสตรีที่แต่งงานแล้วประพฤติตนเป็นภรรยาที่ซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี อุทิศทั้งกายและใจให้แก่สามีแต่เพียงคนเดียว (忠贞于丈夫 zhōng zhēn yú zhàngfū) ไม่มีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับชายอื่น ก็นับว่ามี “พรหมจรรย์” (贞 zhēn) ในที่นี้ การประพฤติพรหมจรรย์ของหญิงที่แต่งงานแล้วยังครอบคลุมไปถึงกรณีหลังจากที่ฝ่ายสามีเสียชีวิตไปแล้ว ภรรยาจะต้องไม่แต่งงานใหม่ (对已故丈夫从一而终 duì yǐ gù zhàngfū cóng yī ér zhōng) ตั้งใจไว้ทุกข์ให้สามีในระยะเวลาตามที่ประเพณีกำหนด ครองตัวเป็นหม้ายอยู่ในครอบครัวผู้เป็นสามีตามเดิม รักษาพรหมจรรย์ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับชายอื่นใด ดังคำกล่าวใน *Nǚ Jiè* บทที่ 4 “ความประพฤติของสตรี” (妇行 fù xíng) (Chén Hóngmóu, 2015, p. 13) ที่ว่า

幽闲贞静，守节整齐。行己有耻，动静有法，是谓妇德。

Yōuxián zhēn jìng, shǒujié zhěngqí. Xíng jǐ yǒu chǐ, dòng jìng yǒu fǎ, shì wèi fù dé.

สงบเสถียรเยือกเย็น รักเดียวใจเดียว รักษาพรหมจรรย์ เป็นระเบียบเรียบร้อย ประพฤติปฏิบัติตนโดยรู้จักการ

ละอายใจ กระทำหรือพูดจาอย่างมีหลักเกณฑ์ เช่นนี้จึง
เรียกว่า 妇德 (fù dé)

สำหรับคำสอนเรื่องพรหมจรรย์ในสังคมไทย โดยทั่วไปจะ
หมายถึง การรักษาพรหมจรรย์ของหญิงโสด มิได้หมายรวมถึง
พรหมจรรย์ของหญิงมีสามีดังเช่นค่านิยมของสังคมจีน อย่างไรก็ตาม
คำสอนของสตรีจีนและไทยต่างมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การปลูกฝังให้
สตรีรักษาพรหมจรรย์ไว้จนกว่าจะถึงวันที่แต่งงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็น
ค่านิยมเรื่องความบริสุทธิ์ของสตรีก่อนแต่งงานในสังคมวัฒนธรรมไทย

นารีนันมีศักดิ์

วรพัทธกรตั้งเดือนฉาย

สวณตัวไม้มั่วระคาย

จะระคนด้วยมลทิน

คำฉันท์สอนหญิง (กรมศิลปากร, 2555: 107)

2. บทบาทหน้าที่ตามสถานภาพของสตรีดังปรากฏในวรรณกรรม
คำสอนสตรีจีนและวรรณกรรมคำสอนสตรีไทยที่มุ่งศึกษา
เปรียบเทียบ

2.1 บทบาทหน้าที่ของสตรีจีนและสตรีไทยโดยทั่วไป

สตรีในครอบครัวจีนโดยทั่วไปมักจะได้รับการอบรมสั่งสอน
ให้ประพฤติตนเป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อมด้วย “คุณธรรม 4 อย่าง” อัน
ได้แก่ fù dé, fù yán, fù róng, fù gōng เพื่อวางรากฐานที่จะเป็น
ภรรยาที่ดีของสามีในอนาคต ดังนั้น บทบาทหน้าที่หลักของสตรีจีน
โดยทั่วไปหรือสตรีจีนก่อนแต่งงานตามที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอน
สตรีจีน จึงเน้นเรื่องการดูแลปรนนิบัติบิดามารดาในทุกๆ ด้านด้วย
ความกตัญญู ดังตัวอย่างใน *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 5 “การปรนนิบัติบิดา
มารดา” (Chén Hóngmóu, 2015, pp. 28-29) ที่ว่า

父母年老，朝夕忧惶，补联鞋袜，做造衣裳。四时八节，孝养相当。父母有疾，身莫离床。衣不解带，汤药亲尝。祷告神祇，保佑安康。

Fùmǔ niánlǎo, zhāoxī yōuhuáng, bǔlián xiéwà, zuò zào yī shang. Sì shí bā jié, xiàoyǎng xiāngdāng. Fùmǔ yǒu jí, shēn mò lí chuáng. Yī bù jiě dài, tāng yào qīn cháng. Dǎogào shén zhī, bǎoyòu ān kāng.

ยามบิดามารดาแก่เฒ่า (บุตรสาว) กังวลทั้งเช้าเย็น ทำรองเท้าซ่อมถุงเท้า เย็บเสื้อผ้า (ให้บิดามารดา) ตลอดทั้งปี ที่มี 4 ฤดูกาล 8 เทศกาล คอยดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของท่านด้วยความกตัญญู ยามบิดามารดาเจ็บป่วย (บุตรสาว คอยดูแล) อยู่ข้างเตียงไม่ห่างไปไหน นอนทั้งชุดเสื้อผ้าที่สวมใส่อยุ่ นั้น (ไม่ผลัดเปลี่ยนเสื้อผ้าใส่นอน) ซิมยา (ของบิดามารดา) ด้วยตัวเองก่อน ตั้งใจอธิษฐานสวดภาวนาต่อเทพแห่งฟ้าดินให้บิดามารดากลับมาแข็งแรง

นอกจากการดูแลปรนนิบัติบุพการีแล้ว ใน *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 4 “การตื่น/ลุกจากที่นอนแต่เช้า” (早起 zǎo qǐ) (Chén Hóng móu, 2015, pp. 26-27) ยังได้กล่าวถึงหน้าที่ของสตรีที่พึงมีต่อการดำรงชีวิตของคนในครอบครัวโดยรวมด้วย กล่าวคือ สตรีจะต้องตื่นแต่เช้ามาเข้าครัวล้างภาชนะเครื่องครัวเครื่องใช้ ต้มน้ำร้อนต้มน้ำซุป (摩锅洗镬, 煮水煎汤 mó guō xǐ huò, zhǔ shuǐ jiān tāng) รวมทั้งจัดเตรียมและประกอบอาหาร ทั้งนี้ ใน *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 2 “เรียนรู้งานบ้าน” (学作 xué zuò) (Chén Hóngmóu, 2015, p. 24) ยังได้เน้นย้ำว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงทุกคนที่ต้องรู้จักการทำงานด้านต่างๆ ของผู้หญิง (凡为女子, 须学女工 Fán wéi nǚzǐ, xū xué nǚ gōng) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทอผ้า จะต้องเรียนรู้ขั้นตอนการ

ทอผ้าอย่างละเอียด เริ่มจากการเลี้ยงหนอนไหม การสาวไหม จนกระทั่งทอเป็นผืนผ้า

ในส่วนของสตรีในครอบครัวไทยโดยทั่วไป วรรณกรรมคำสอนสตรีเรื่องต่างๆ ของไทยก็ให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของสตรีก่อนแต่งงานเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องหน้าที่ที่ต้องกตัญญูและเลี้ยงดูตอบแทนบุญคุณผู้ให้กำเนิด (ซึ่งมีการสอดแทรกความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ไว้ในคำสอนว่าหากผู้ใดกตัญญูต่อพ่อแม่ เมื่อตายไปจะต้องตกนรกหมกไหม้ ไม่ได้เห็นเดือนเห็นตะวัน) การเรียนรู้งานทุกอย่างในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการทำอาหาร การเย็บสบงจีวรสงฆ์ งานเย็บปักถักร้อย การจับพลูทำบุญหรี การพันรูปเทียน การทอผ้า ฯลฯ ดังคำกล่าวใน *สุภาวจิตสอนสตรี* (กรมศิลปากร 2555: 171) ที่ว่า “อยู่สถานบ้านช่องนั้นต้องคิด ให้รู้จักการหญิงทุกสิ่งสา” และด้วยเหตุที่คนไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ใน *คำฉันท์สอนหญิง* ยังสอนให้สตรีรู้จักปฏิบัติตนตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ทำบุญ ถือศีล ฟังเทศน์อย่างสม่ำเสมอ หากมีเครื่องญาติที่ล่วงลับไปแล้วก็ควรรดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ ให้ทานแก่ผู้ยากไร้

2.2 บทบาทหน้าที่ของสตรีจีนและสตรีไทยในฐานะภรรยา

สตรีผู้เป็นภรรยาในครอบครัวหรือสังคมจีน มักจะได้รับการปลูกฝังค่านิยมหรือความคิดให้ประพฤติปฏิบัติตนตามแบบอย่างในอุดมคติ นั่นคือการเป็น “ภรรยาที่ประเสริฐ มารดาที่แสนดี” (贤妻良母 xiánqī liángmǔ) ดังนั้น ในวรรณกรรมคำสอนสตรีจีน เช่น *Nǚ Lúnǚ* เรื่องที่ 7 “การปรนนิบัติสามี” จึงสอนให้ผู้หญิงต้องรู้จักดูแลปรนนิบัติสามีโดยไม่ขาดตกบกพร่องในทุกๆ ด้าน ทั้งเรื่องอาหารการกิน เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ที่อยู่อาศัย เป็นต้น ภรยายังมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเรื่องภายในบ้าน จะต้องตื่นเข้ามาประกอบอาหาร

ต้องทำความสะอาดบ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ เนื่องจากความสะอาดของบ้านเป็นหน้าเป็นตาให้ครอบครัว ต้องไม่ปล่อยให้มีการส่งสิ่งสกปรกต่างๆ อันจะเป็นผลให้บ้านมีความต่างพร้อย (切不可教秽物堆积起来, 以致有玷污自己的门庭 qiè bù kě jiào huìwù duījī qīlái, yǐzhì yǒu diànwū zìjǐ de mén tíng) (Shěn Zhūkūn, 2015, p. 125)

นอกจากนี้ ภรรยาจะต้องขยันประหยัดและรู้จักเก็บออมทรัพย์สินและผลผลิตที่สามีหามา ใน *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 9 “การดูแลจัดการบ้าน” (营家 yíngjiā) (Chén Hóngmóu, 2015, pp. 34-35) มีกล่าวโดยละเอียดถึงวิธีการที่ภรรยาดูแลปศุสัตว์ เก็บออมเงินทอง และเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตรของสามีเพื่อความมั่งคั่งของครอบครัว และสามารถนำมาเป็นอาหารสำรองไว้ใช้ยามเมื่อมีแขกมาเยี่ยมบ้าน และใน *Nèi Xùn* เรื่องที่ 5 “ความขยันหมั่นเพียร” (勤励 qínlì) (Shěn Zhūkūn, 2015, p.47) ก็มีกล่าวว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่จะปั่นทอผ้าย้อมสีให้ครอบครัวสวมใส่ และหมักเหล้าทำขอสเพื่อใช้ประกอบในการเซ่นสรวงบูชา (夫治丝枲麻以供衣服, 幂酒浆、具菹醢以供祭祀, 女之职也。Fū zhì sī zhí má yǐ gòng yīfu, mì jiǔ jiāng、jù zū hǎi yǐ gòng jìsì, nǚ zhī zhí yě) แม้ยามเมื่อสามีเสียชีวิตไปแล้ว ใน *Nǚ Lúnyǔ* เรื่องที่ 12 “การรักษาพรหมจรรย์” (守节 shǒujié) (Chén Hóngmóu, 2015, pp. 38-39) ยังได้กล่าวถึงหน้าที่ของภรรยาที่จะต้องใส่เสื้อผ้าไว้ทุกข์ให้สามี 3 ปีตามประเพณีของจีน ยึดมั่นรักเดียวใจเดียวต่อสามี ไม่แปรเปลี่ยนไปมีชายอื่น (三年重服, 守志坚心 sān nián zhòng fú, shǒu zhì jiān xīn) ทั้งยังต้องมีหน้าที่จัดการเรื่องงานที่บ้านของฝ่ายสามีต่อไป ดูแลจัดการสุสานของสามี รวมทั้งอบรมสั่งสอนลูกๆ และในฐานะลูกสะใภ้ หน้าที่สำคัญที่สุดก็คือ จะต้องกตัญญู

และเคารพพ่อแม่สามีโดยบริสุทธิ์ใจและไม่ทอดทิ้งละเลย แม้แต่การปรนนิบัติดูแลในเรื่องเสื้อผ้าและอาหารก็ยังถือเป็นเรื่องรองลงมา

ในส่วนของผู้เป็นภรรยาในครอบครัวไทย วรรณกรรมคำสอนสตรีเรื่องต่างๆ ของไทยเน้นเรื่องการดูแลปรนนิบัติสามีเป็นสำคัญ ในทำนองเดียวกับ xiánqī liángmǔ ในสังคมวัฒนธรรมจีน ภรรยาที่ดีหรือภรรยาในอุดมคติของไทยก็คือการเป็น “แม่ศรีเรือน” แม้จะมีข้าทาสบริวารคอยให้รับใช้ แต่ผู้เป็นภร่ายก็ต้องไม่ปล่อยปละละเลยหรือไม่ควรไว้วางใจให้ผู้อื่นมาทำหน้าที่ดังกล่าวแทนตนอยู่ดี ต้องตื่นก่อนนอนที่หลัง ปรนนิบัติสามีด้วยความเคารพนบอบ ไม่ว่ายามหนาวยามร้อน ทั้งยามตื่นยามหลับ แม้แต่เรื่องบนเตียงก็ต้องปฏิบัติอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง และหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของผู้หญิงที่เป็น “ศรีภรรยา” ก็คือ ต้องเป็นผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี ยามสามีเจ็บไข้ได้ป่วย ต้องคอยอยู่ดูแลเฝ้าไข้ รักษาพยาบาลอย่างใกล้ชิด แม้ในยามสามีตกทุกข์ได้ยาก ภรรยาต้องอยู่เคียงข้างสามีด้วยความรักภักดี ไม่หนีเอาตัวรอด ยอมเหนี่ยวยากลำบากไปด้วยกันกับสามี ดังกล่าวไว้ใน คำฉันท์สอนหญิง (กรมศิลปากร 2555: 120) ว่า “ถึงผัวตกไร้ ยากเย็นเข็ญใจ อย่าเอาตัวหนี ผัวยากเมียยาก ลำบากแสนทวี ผัวมีเมียมี ภักดีต่อกัน”

บทสรุป

จากการศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนทั้ง 4 เรื่อง ได้แก่ Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnǚ และ Nǚ fàn Jiélù กับวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยในลักษณะเดียวกันเรื่องต่างๆ ได้แก่ กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ สุภาจิตสอนสตรี สุภาจิตสอนสาว คำฉันท์สอนหญิง และ คำกลอนสอนหญิง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ในแง่ของรูปแบบวรรณกรรมคำสอน เห็นได้ชัดว่ามีความแตกต่างจากวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทย กล่าวคือ วรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนมีการแบ่งคำสอนเป็นหมวดหมู่ชัดเจน ทำให้ค่อนข้างสะดวกต่อการเรียนรู้ ส่วนวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยมิได้แบ่งคำสอนเป็นหมวดหมู่ชัดเจนเหมือนเช่นคำสอนสตรีของจีน แต่จะมีบทคำสอนสตรีแทรกอยู่โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับเนื้อหา อย่างไรก็ตาม ในด้านเนื้อหาหรือใจความที่ต้องการสื่อสารก็ถือได้ว่ามีความใกล้เคียงกันมากระหว่างวรรณกรรมคำสอนสตรีของจีนกับของไทย

2. ในแง่ของเนื้อหา พบว่าวรรณกรรมคำสอนสตรีทั้งของจีนและไทย ต่างมุ่งสอนสตรีให้มีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดีตามทัศนคติและความเชื่อและประเพณีค่านิยมของสังคมจีนและสังคมไทยในยุคสมัยนั้นๆ โดยสามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

2.1) ส่วนที่เป็น ‘รูปลักษณ์ภายนอก’ หรือก็คือ รูปลักษณ์ ท่าที และบุคลิกลักษณะทางกายภาพหรือในเชิงรูปธรรม จะเห็นได้ชัดว่าวรรณกรรมคำสอนของจีนและวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยล้วนต้องการสอนให้สตรีใส่ใจดูเรื่องรูปลักษณ์ภายนอก สอนให้รู้จักระมัดระวังกิริยามารยาท ตั้งแต่อิริยาบถต่างๆ ไปจนถึงการแต่งกายและการพูดคุย ซึ่งจะสอดคล้องไปกับลักษณะสตรีตามอุดมคติในแต่ละสังคม

2.2) ส่วนที่เป็น ‘รูปลักษณ์ภายใน’ ซึ่งในที่นี้หมายถึง รวมถึง ความคิด ความเชื่อ และค่านิยมในเชิงนามธรรมเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่สะท้อนผ่านกฎเกณฑ์ความประพฤติหรือแนวทางปฏิบัติของสตรีจีนและสตรีไทย พบว่า ทั้งสังคมจีนและไทยคาดหวังให้ผู้หญิงโสดเป็นสาวบริสุทธิ์ รู้จักรักนวลสงวนตัว รักษาพรหมจรรย์ไว้สำหรับสามีเพียงผู้เดียว สตรีที่ดียอมซื้อสัตย์จงรักภักดีต่อสามี ด้วยการ

รักเดียวใจเดียว ทั้งนี้ ในวรรณกรรมสอนสตรีของจีน ความจงรักภักดีมิได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่เพียงสามีกับภรรยาเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงความจงรักภักดีต่อผู้ปกครองหรือกษัตริย์ด้วย นอกจากนี้ สตรีจีนและสตรีไทยควรมีความเคารพเชื่อฟังและโอนอ่อนผ่อนตาม ทั้งต่อบิดามารดา สามี รวมถึงบิดามารดาสามีด้วย เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในครอบครัวได้โดยไม่มีปัญหา มีความอ่อนน้อมถ่อมตน/สงบเสถียรเจียมตน/ยอมอดทนเห็นแก่ผู้อื่น โดยเน้นย้ำให้ตระหนักว่าในด้านพละกำลัง สตรีถือเป็นธาตุ Yin อ่อนแอกว่าบุรุษที่เป็นธาตุ Yang มาก เช่นเดียวกับค่านิยมในสังคมไทยที่ถือว่าสตรีไทยเป็นช้างเท้าหลัง จำเป็นต้องเดินตามสามี ท้ายสุดคือ ความกตัญญูกตเวที ที่ทั้งสตรีจีนและสตรีไทยพึงมีในการปรนนิบัติรับใช้ดูแลบิดามารดา

อนึ่ง ยังมีคำสอนสตรีบางประการที่ค่อนข้างมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละสังคมวัฒนธรรม กล่าวคือ ในวรรณกรรมคำสอนสตรีจีนมีกล่าวถึงพิธีการฝังศพ หากสามีเสียชีวิตลง ภรรยา มีหน้าที่ต้องไว้ทุกข์ให้แก่สามี 3 ปี และหากจะได้ชื่อว่าเป็นสตรี (หม้าย) ในอุดมคติ ก็ต้องประพฤดิหรือรักษาพรหมจรรย์ตลอดชีวิต ไม่ไปมีความสัมพันธ์เชิงชู้สาวกับชายใดอีก ในส่วนวรรณกรรมสอนสตรีของไทย ก็มีกล่าวถึงภรรยาต้องกราบเท้าสามีก่อนเข้านอน ซึ่งในสังคมวัฒนธรรมไทยถือเป็นการแสดงออกถึงความเคารพและให้เกียรติผู้เป็นสามีอย่างหนึ่ง แต่แนวทางปฏิบัติดังกล่าวนี้จะไม่มีปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรีจีน ซึ่งอยู่ในบริบททางสังคมวัฒนธรรมจีนที่แตกต่างกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมไทย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมศิลปากร. 2555. *ประชุมสุภาวจิตสอนหญิง*. กรุงเทพมหานคร:
บริษัทเอ็ดสัน เพรส โปรดักส์.
- กาญจนา วิชญาปกรณ์. 2554. “มิติหญิงชายในวรรณกรรมสอนสตรี.”
วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 8 (2): 1-20.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. 2523. *วรรณคดีไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คีน เฮ ซิน. 2543. “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนสตรี
ของไทยและเกาหลี.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท* มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา (พลพิพัฒน์พงศ์) ชวี. 2542. *วัฒนธรรมจีน*. กรุงเทพมหานคร:
สุวีริยาสาส์น.
- ปราณี สุสัทธี. 2527. “คำสอนสตรีไทยจากวรรณกรรมช่วงก่อน
ได้รับอิทธิพลตะวันตก.” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท* มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. 2557. *สตรีในคัมภีร์ตะวันออก*. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รติรัตน์ กุญแจทอง. 2559. “การศึกษาวรรณกรรมสอนสตรีตาม
วัฒนธรรมขงจื้อ กรณีศึกษาวรรณกรรมเรื่องเต๋อฮวง
(NUJIE) หลุนอวี่สำหรับสตรี (NULUNYU) นิเวศศึกษา
(NEIXUN) และบันทึกสตรีต้นแบบ (NUFANJIELU).”
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิภาพสตรี. 2530. *สตรีไทยใน 2000 ปี*. กรุงเทพมหานคร: เทพนมมิตรการพิมพ์.

สุรีย์ ชุณหะวัณเรื่องเดช. 2551. “สถานภาพชายหญิงในครอบครัวจีน: มุมสะท้อนจากภษิต สำนวน และคำพังเพยจีน.” *วารสารอักษรศาสตร์* 37.1: 243-279.

โสภา คชรัตน์. 2550. “นรางกูโรวาท: การศึกษาในฐานวรรณกรรมคำสอน.” สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เสาวณิต วิงวอน, บรรณาธิการ. 2552. *กฤษณาสอนน้องคำฉันท์ พระนิพนธ์ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ภาษาจีน

Chén Hóngmóu 陈宏谋. 2015. *Jiāo nǚ yíguī yìzhù* (教女遗规译注). 2nd ed. Běijīng: Zhōngguó huáqiáo chūbǎnshè.

Shěn Zhūkūn 沈朱坤. 2015. *Nǚ Sìshū bǎihuà jiě* (女四书白话解). 3rd. ed. Běijīng: Zhōngguó huáqiáo chūbǎnshè.

Wēn Xìnzǐ 温信子. 2013. *Nǚ Sìshū pǐndú quánjí: Nǚ jiè pǐndú quánshū* (女四书品读全集: 女诫品读全书). Běijīng: Zhōngyāng guāngbō diànshì dàxué chūbǎnshè.

Comparative Study of Chinese Didactic Literature for Women: *Nǚ Jiè*, *Nèi Xùn*, *Nǚ Lúnyǔ*, *Nǚfàn Jiérlù* and Their Thai Equivalents

Kritaporn Manuratanawong

Suree Choonharuangdej

Abstract

This article aims to compare four pieces of Chinese didactic literature for women, namely *Nǚ Jiè*, *Nèi Xùn*, *Nǚ Lúnyǔ*, and *Nǚfàn Jiérlù*, to their Thai equivalents in order to analyze the similarities and differences in terms of respective contents.

The result finds that both Chinese and Thai didactic literary works emphasized that women pay close attention to their physical appearance, as well as mannerisms in line with the ideals of women in each society. For parts of the didactic contents related to morals, ethics and behavioral practices of Chinese and Thai women, they can be divided into five topics, namely: 1) filial piety, 2) respect and obedience, 3) humility/modesty/tolerance for others, 4) honesty and royalty, and 5) preserving one's purity and chastity. We found that most of the contents share a great deal of similarities. The distinctions found in certain didactic contents were due to the influence of ideas, beliefs, traditions, and values emanating from social and cultural contexts

uniquely different between each society. As for the roles and duties of Chinese and Thai women in relation to their status, we found that most of them are quite similar as well.

Keywords: *Nǚ Jiè, Nèi Xùn, Nǚ Lúnyǔ, Nǚ fàn Jiélù, Nǚ Sìshū*, (Four Books for Women), *nǚzǐ jiàocái* (women's textbook), women, didactic literature, teaching for Chinese-Thai women